

MEĐUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE OSOBA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEĐUNARODNOG PRAVA
POČINJENA NA TERITORIJI BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

IZJAVA SVJEDOKA

SVJEDOK:

Prezime: Šošë
Ime: Fatima
Ime oca: Hasan Majčino ime: Munta, rođena Sabljic
Nadimak: Fatka Pol: ženski
Datum rođjenja: 19. juni 1967.
Mjesto rođjenja: Bivolje Brdo, opština Čapljina

Nacionalnost: Bošnjakinja Vjeroispovijest: muslimanska
Jezik/jezici koje govori: bosanski, nešto njemačkog i francuskog
Jezik/jezici koje piše (ako se razlikuje od navedenih):
Jezici korišteni u toku razgovora: bosanski i francuski

Trenutno zanimanje: nema
Prethodno: tekstilni tehničar

Datumi razgovora: 2. april 2001.
Razgovore vodila: Catherine Driguet
Prevodilac: Mirza Lipovača

Imena svih osoba prisutnih tokom razgovora:

Potpis: Fatima Šošë
/potpisano/

IZJAVA SVJEDOKA:

Ovdje sam došla dobrovoljno da dam izjavu predstavniku Tužilaštva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Ovo činim svojevolarno i niko me na to nije prisilio, niti mi je nešto obećao.

Upoznata sam s time da informacije koje ću dati mogu biti upotrebene protiv osoba optuženih za ratne zločine i da odbrana i javnost može saznati moje ime.

Željela bih izjaviti da sam spremna da svjedočim pred Međunarodnim sudom u Haagu, Nizozemska. Želim istaći da, ako budem morala svjedočiti pred sudom, Međunarodni sud će biti odgovoran za moju bezbjednost.

Htjela bih objasniti da ću govoriti o onome što sam lično doživjela i da ću jasno dati do znanja kada govorim o činjenicama koje sam doznala od nekog drugog.

Rekla sam vam da sam dala izjavu bosanskim vlastima 21. maja 1995. o događajima u mojem selu tokom etničkog čišćenja 1993. godine. Pokazujete mi kopiju moje izjave koju priznajem kao svoju i čiji sadržaj potvrđujem.

Prije rata živjela sam s porodicom u našoj kući u naselju Vinine na Bivoljem Brdu. U našem naselju bilo je sedam kuća, a u svakoj je živjelo prosječno pet ljudi. Svi su bili Muslimani.

Živjela sam sa svojim roditeljima i dva brata - Kemalom, rođenim 1965., i Mirsadom, rođenim 1970. Moja sestra Hatidža rođena je 1963. Poslije udaje prezivala se Sjekirica. Živjela je u Višićima. Moj drugi brat Ahmet /kao u prijevodu na engleski/, rođen 1960., živio je sa ženom u Mostaru.

U to vrijeme moj brat Kemal je bio bravar u "Energoinvestu" u Čapljini, a Mirsad je bio bravar u privatnom preduzeću. Moj otac je uzgajao vinovu lozu za preduzeće "Hepok" u Mostaru. Ja sam sezonski radila za industriju cvijeća u Klepcima.

Moja dva brata su se prijavila u vojsku pošto su izgubila posao kad je izbio sukob sa Srbima. Kemal je prvi pristupio Patriotskoj ligi u Počitelju, a potom HVO-u, a moj brat Mirsad je odmah pristupio HVO-u. Ne znam u kojim jedinicama su se borila moja braća. Samo znam da su bili na frontu boreći se sa svojim suborcima Hrvatima i Muslimanima protiv Srba.

Tokom srpske okupacije, otišla sam sestri u Višiće, a moji roditelji su ostali sami kod kuće. Srbi su zlostavljali mog oca, a moja majka je morala da bježi na Hvar, u Hrvatsku.

Kad su Srbi otišli, porodica se ponovo sastala i vratila kući. U selu je situacija bila dobra i mi smo se osjećali zaštićeni pošto nas je od Srba čuvala hrvatsko-muslimanska vojska. Ipak, hrvatske porodice koje su otišle tokom srpske okupacije gledale su na bosanske Muslimane koji su ostali kao na kolaboratore. Međutim, nisu izazvali nikakav incident.

Malo pomalo Hrvati iz sela su počeli mijenjati svoj stav prema nama i počeli su pokazivati određenu superiornost, ali za razliku od situacije u nekim drugim mjestima, mi nismo morali podnositi uspostavljanje uprave Herceg-Bosna. Moja braća u HVO-u dobivali su plaću, ali ne znam u kojoj valuti. U svakom slučaju, taj novac smo mogli nesmetano koristiti na području.

Bilo nam je dozvoljeno slobodno kretanje sve dok muslimanski vojnici HVO-a nisu zarobljeni na liniji fronte. Ne sjećam se kada se to tačno desilo, ali Mirsad je zarobljen blizu Rotimlja, dok je Kemal uspio pobjeći i izbjeći zarobljavanje.

Kemal je došao kući iste večeri kada su ostali zarobljeni i rekao nam da je Mirsad zarobljen zajedno sa svojim drugovima i poslan u logor u Čapljinu. Kasnije smo saznali da je u Dretelju. Međutim, sljedeće noći je uspio pobjeći s nekim prijateljima i doći kući.

Moj najstariji brat Ahmet, koji je takode bio pripadnik HVO-a, zarobljen je u Gubavici nekoliko dana kasnije i zatočen u Gabeli. U novembru 1993. pušten je na slobodu.

U sljedećih nekoliko dana moja dva brata nisu se usudila da ostanu kod kuće i zato su se oni i drugi muškarci iz sela organizovali i sakrili u šumu. Redovno smo im odnosili hranu.

Dok su moja braća još uvijek bila na frontu, u našem selu, odnosno u Rudi, bila je jedinica za protuzračnu odbranu HVO-a. Predvodio ju je Mika Dodig iz Trebižata, u opštini Čapljina. U jedinici su bile moje kolege s posla, jedan Bule iz Ljubuškog i Mario Njavro, Dodig i još desetorica muškaraca. U to vrijeme te dvije grupe su se dobro slagale.

Situacija se radikalno promijenila između 1. i 13. jula 1993. Kretanje je bilo ograničeno i vojnici jedinice za protuzračnu odbranu, uz podršku drugih vojnika iz zapadne Hercegovine, počeli su pretraživati kuće u potrazi za oružjem i drugim dragocjenostima.

Nekoliko puta su došli da pretraže našu kuću, ali ja nikad nisam bila tamo kad su dolazili.

U nekoliko navrata su vojnici dolazili da se raspituju kod mog oca o tome gdje se skrivaju moja braća. U strahu da će i njega zarobiti, moj otac se pridružio mojoj braći u šumi.

U to vrijeme hrvatski vojnici hapsili su muškarce u mom selu bez obzira na godine. U našem naselju, zarobljeni su sljedeći članovi porodice Šoše: Osman, Murat, Salko, Šaban i njegov sin Smajo. Otac porodice Trbonja, Meho, uspio je da pobjegne dok je sin Mustafe Torlo, Afan, već zarobljen na liniji fronta.

Jednog dana bila sam kod moje drugarice Zehre Šoše, koja je živjela u naselju. Slučajno sam stajala sam iza vrata kad su došli neki vojnici. Rekli su mi da se skrivam i opsovali me. Ispitivali su nas o oružju, novcu i o našoj braći.

Pretražili su kuću, ali nisu ništa našli. Otišli su iz kuće praznih ruku rekavši da znaju da se muškarci iz sela skrivaju na okolnom području. U stvari, svakodnevno su nas tako zastrašivali.

Noću su vojnici patrolirali selom, vjerovatno u nadi da će zarobiti muškarce koji se noću vraćaju kućama, ali nisu ulazili u kuće.

U tom periodu postavljen je kontrolni punkt u Domanovićima. Ne znam jesu li kontrolni punktovi postavljeni i na drugim mjestima i cestama.

Prema riječima mog brata Mirsada, u noći 13. jula 1993. mladi ljudi iz sela planirali su da izvrše operaciju oslobađanja tog područja kako bi zaustavili zločine koje su Hrvati vršili nad nama. Ne znam je li ta operacija koordinisana s operacijom velikih razmjera koju je izvodila bosanska vojska. Mislim da su mladi ljudi iz sela koji su se skrivali na okolnom području saradivali s bosanskom vojskom, ali ne znam jesu li tu planiranu operaciju preduzeli na sopstvenu inicijativu ili je njome rukovodila vojska izvana.

Poznato mi je da je cilj operacije bio napad na Hrvate, ali nije urodila plodom i kasnije je moja braća nisu više pominjala.

Nemam nikakvog pojma jesu li Bosanci zarobili vojnike HVO-a na Bivoljem Brdu. U svakom slučaju, nikad nisam čula nikoga da o tome govori i mislim da to nije imalo nikakve posljedice na događanja na našem području.

Mislim da je protjerivanje muslimanskog stanovništva bio dio velike operacije etničkog čišćenja koju su planirali Hrvati koji su željeli ostati gospodari i jedini stanovnici u tom sektoru.

Na savjet mog brata Mirsada, moja majka i ja smo se sklonile u kuću Šemse Torlo u Selu, koje se nalazi otprilike 500 metara od naše kuće. Zatim smo se razdvojile zato što je moja majka radije boravila kod Hase Trbonje. On je živio u istom naselju i ja više nikad nisam vidjela svoju majku.

Prenoćila sam u kući Šemse Torlo s još nekoliko djevojaka iz sela. U stvari, većina stanovništva Bivoljeg Brda okupila se u zaselku Selo. Te noći nas je posjetio moj brat Mirsad, koji je došao da nas umiri i vidi kako smo smještene.

Ne znam šta se desilo preko noći, ali ujutro smo iz naše kuće vidjeli grupe vojnika kako prolaze cestom. Među njima su bili hrvatski vojnici iz sela i vojnici iz drugih mjesta. Svi su nosili maskirne uniforme i oznake HVO-a.

Kroz prozor Šemsine kuće vidjela sam cestu koja vodi iz Vinine prema Selu i mjesto gdje se ta cesta ukrštava s cestom koja ide prema hrvatskom dijelu sela. S mjesta odakle sam gledala vidjela sam kako tri vojnika ulaze u kuću Bećira Trbonje.

Među njima je bio Oliver Nikolić, koga sam poznavala kad je bio mlad. Rođen je 1974.

Ostali su unutra desetak minuta, a zatim išli od kuće do auta parkiranog ispred, kao da nose stvari u auto. Zatim se auto odvezao i gotovo odmah potom se počeo dizati dim iz kuće. Ubrzo zatim izašla su tri vojnika i pješice otišla do raskršća. Kroz otvorene prozore čuli smo njihov razgovor.

Jedan vojnik je rekao da nisu trebali zapaliti kuću, a drugi je rekao da ga nije briga jer nema veze hoće li kuću spaliti tog dana ili sutradan. Oliver je bio tamo, ali se ne sjećam je li i on učestvovao u razgovoru.

Ostali smo u kući i gledali vojnike kako prolaze. Kasnije, zaboravila sam je li to bilo istog dana ili poslije, Milenko Prce je bio ispred kuće, a Zineta, Šemsova

rodaka, izašla je da ga pita šta se dešava. Odgovorio je da je sve u redu i da ostanemo gdje smo.

Ostali smo tamo možda dva ili tri dana ne znajući šta se dešava napolju i ne usudujući se izaći. Sa mnom su bili Šemsa i Zineta Torlo, Arnela Torlo, Afanova žena, Kadira i Admira Torlo, Ramiza i Hurija Torlo i Fatima Šošć.

Ponekad bi Zineta provirila napolje i rekla nam šta vidi. Tako nam je rekla da je vidjela kako prolazi grupa ljudi koji su prethodno bili u kući Hase Trbonje, ali su iz nje izašli u pratnji vojnika.

Nedugo zatim čuli smo Nedimu Torlo kako plaće. Ona je tada imala 22 godine. Prepoznali smo joj glas, ali nismo znali zašto plaće. Kasnije nam je objasnila da su je vojnici vukli za kosu dok su prijetili njezinom ocu Hakiji i tražili ga da izabere između kćeri i puške /kao u prijevodu na engleski/.

Ne znam koliko dugo smo ostali tamo. Kasnije je Mika Dodig, komandant jedinice za protuzračnu odbranu, došao Šemsi s Buletom, Mariom i nekoliko drugih vojnika. Mika nam je naredio da izađemo dok su vojnici natjerali ljude okupljene u okolnim kućama da izađu, naročito one u kući Ćamila Torle. Okupili smo se blizu obližnjog rasrkšća, pored kuće Bećira Trbonje. Potom smo morali pješice otići do kuće Vejsila Torle. Sigurno nas je bilo pedesetak.

Iznenada smo s mjesta malo naprijed niz cestu začuli pucnjeve, ali oni su poticali od jednog vojnika koji se ranio. Vojnici koji su nas pratili nisu znali odakle dolaze punjevi i uspaničili su se. Potom je vojnik kojeg su pokupile kolege i koji je još uvijek bio u šoku zaprijetio da će nas ubiti.

Na putu prema kući Vejsila Torle u Vininama, hodali smo cestom u pratnji vojnika kad smo vidjeli Halila Šošću iz Vinina. Hodao je ispred grupe vojnika s rukama podignutim u vazduh, a u njega je bila uperena puška. Ne znam gdje je bio i pod kakvim okolnostima je zarobljen. Pratio nas je sve do kamiona.

Dok smo hodali Mika Dodig mi je postavio nekoliko pitanja o mom rodaku Mustafi Šošću jer je želio saznati gdje se ovaj nalazi. Objasnio mi je da je zarobio Mustafu i potom ga pustio na slobodu i da je ovaj pobjegao, što nije bilo u redu. Stigli smo Šabanovoj kući. Šaban je bio Mustafin otac. Tri vojnika su ušla unutra. Čuo sam im glasove dok su pretraživali kuću, zvuk slomljenog stakla i viku. Odmah potom, dok smo dalje hodali cestom, zapalili su Šabanovu i Hasanovu kuću.

Potom smo stigli u kuću Kemala Trbonje u Rudi, gdje su nam naredili da stanemo. Čekali smo otprilike jedan sat. Dok smo čekali, čuli smo viku hrvatskih vojnika iza grmlja. Tvrdili su da su pronašli mitraljez koji pripada "balijama".

Mika je iz naše grupe izdvojio Mustafu i Safeta Donka i naredio im da odu u pratnji vojnika i vide šta se dešava. Ubrzo su se svi vratili i izgledali su kao da nisu ništa pronašli.

Mika Dodig je tada naredio našoj grupi da se podijeli. U jednoj grupi su bili muškarci, to jest 14 muškaraca među kojima je bio Ćamil Torlo, a u drugoj žene, kojih je bilo dvadesetak. Samo je Arnela Torlo sa sobom imala bebu.

To je bila jedina beba u grupi. Arnela je kleknula usred grupe kako bi zaštitila bebu od sunca, ali se to nije sviđelo vojnicima, pa su je vrijedali i pitali gdje je otac djeteta.

Jedinoj osobi koja je uspjela ponijeti torbu, Kadiri, oteli su torbu. Nikome od nas nije bilo dozvoljeno ponijeti ni najmanju torbu ili komad prtljage.

Potom je došao civilni kamion s ceradom i plavom kabinom. Vozila ga je jedna starija osoba u civilnom odijelu. U isto vrijeme kad je naišao kamion, pojavio se i bijeli "Yugo" s tri uniformisana vojnika s oznakama HVO-a. Prepoznao sam Olivera Nikolića, Ante Glibu i Dalibora Milanovića, obojica iz Domanovića /kao u prijevodu na engleski/.

Danas je Ante Glibo u policiji u Čapljini.

Ženama je naredeno da uđu u kamion. Ćamil Torlo je samovoljno ušao kako bi pomogao ženama da se popnu u kamion. Tako je i ostao s nama. Vojnici su vjerovatno zaboravili da mu kažu da side kad je kamion krenuo.

Grupa muškaraca se poredala uza zid kuće Kemala Trbonje u Rudi.

Vojnici koji su nas pratili do tamo ostali su pred kamiona dok smo mi ulazili, ali sam čula Miku Dodiga kako kaže: "A sad idemo." Ipak, nisam vidjela kako odlaze sve dok se nismo odvezli.

Samo su vojnici koji su došli u "Yugo" nastavili pratiti naš kamion.

Kad je kamion krenuo, sjedila sam otraga i cerada je bila spuštena, ali sam je podigla i vidjela "Yugo" kako nas slijedi i grupu ljudi poredanih uza zid kako čeka dok smo mi odlazili. Oko njih su bili vojnici.

Kasnije su svi ti muškarci ubijeni. To su uglavnom bili stariji ljudi. U grupi su bili Mustafa i Safet Đonko i Halil Šoš, koji je bio najmlađi u grupi, Mustafa i Ahmet Torlo, Nijaz Ćiber, Bećir Trbonja, član porodice Trbonja, otac Zlate Đonko, zvane Rahimić, Hilmo i Bećir Mrgan, neki Elezović i još jedan čovjek.

Ne znam koliko je bilo sati i koji dan kad smo otišli jer sam zaboravila.

Poznato mi je da su leševi tih ljudi pronađeni u rudniku boksita. Ekshumacija je pokazala da im je pucano u glavu i da su potom spaljeni.

Kamion koji je vozio našu grupu žena prvo se zaustavio u Domanovićima, gdje su se tri vojnika u "Yugu" šalila s vojnicima na kontrolnom punktu na raskršću. Smijali su se pitajući vojnike hoće li kupiti "kamion pun svinja" i pravili slične šale.

Razgovarali su s nam kroz ceradu i rekli nam da će nas odvesti u "Jam" u Šurmancima, koje je bilo poznato po masovnoj grobnici iz Drugog svjetskog rata, i da će nas tamo likvidirati.

Zatim smo nastavili put do Muninovače gdje su nas smjestili u jednu školu. Nismo se usudili izaći zbog mina. Kamion i vojnici koji su došli s nama otišli su i ostavili nas bez zaštite i hrane.

Tamo smo ostali dvije noći, a onda smo tri žene i ja odlučile da krenemo za Gradinu gdje smo se smjestile kod Boškaila, a tamo sam slučajno sreća svoju majku. Ostala sam s njom, a moje drugarice su se vratile u školu kako bi se vratile svojim porodicama /kao u prijevodu na engleski/.

Nekoliko dana kasnije vojnici su se vratili i izabrali ljude iz sela, dok su mještane ostavili, a sve izbjeglice natjerali da uđu u kamion. Prevezli su nas u Čapljinu gdje nam nisu dozvolili da odemo u Silos jer nije bilo slobodnih mjesta. Potom su nas prebacili u Počitelj, gdje se kamion zaustavio na parkiralištu. Tu su bili parkirani brojni kamioni s izbjeglicama. Mogli smo izaći da se prošetamo, ali nismo mogli daleko jer su kamione čuvali vojnici HVO-a. Prenoćili smo u kamionu i samo smo mogli uzeti vode iz česme.

Sljedeći dan sam čula vozače kamiona, Hrvate u civilima, kako međusobno razgovaraju o tome da će izvoditi manevre. Svi kamioni na parkiralištu izašli su iz konvoja i vozili nas 24 sata od mjesta do mjesta - vjerovatno u Ljubuški, Posušje, Prozor. One koji su htjeli izaći iz kamiona i kupiti hranu u Posušju vrijeđali su mještani, pa su se morali vratiti.

Da budem iskrena, nisam imala pojma kuda idemo. Na kraju nam je vozač objasnio da idemo u Blagaj na "našu teritoriju". U zadnja 24 sata nisam vidjela nijedno vojno niti policijsko vozilo. Kamioni su nas prebacili u Bunu odakle smo pješice morali ići u Blagaj. Hrvatski vojnici su nam pokazali put i rekli da na obje strane ima mina. Prešli smo taj put ikakvog incidenta i mislim da smo bili prvi koji smo stigli u Blagaj.

Otada živim kao izbjeglica u gradu.

Htjeli smo otići u Jablanicu jer je porodica moje snahe iz tog područja, ali smo s autobusom kojim smo se vozili imali saobraćajnu nesreću koju je prouzročio jedan bosanski oficir kojem se previše žurilo. U nesreći su poginuli moja majka i on.

Nakon ove tragedije, vratila sam se u Blagaj gdje živim s ocem, bratom Mirsadam i njegovom ženom. Moj brat Kemal živi u Vrapčićima, a Ahmed u Jablanici.

Naša kuća je spaljena poslije našeg odlaska. Osim toga, vidjela sam je kako gori iz Šemsine i Zinetine kuće. Kasnije su ostale kuće minirane. U našem naselju Vinine spaljene su sve kuće, a minirane su samo naša i kuća Mehe Trbonje. Minirana je i džamija u Bivoljem Brdu, ali ne znam kada.

Moj otac je popravio našu staru sušnicu mesa i tamo sad živi kad ide na rad na polje. Nadamo se da ćemo jednog dana dobiti pomoć za popravak kuće.

Nikad nisam ponovo vidjela Ante Glibu, ali mi je muž moje sestre rekao da on radi u policiji u Čapljini. Ne znam šta se dogodilo s ostalim Hrvatima koje sam spomenula. Čula sam da se Oliver Nikolić slobodno kreće, a juče sam vidjela Milenka Preca s djecom na Bivoljem Brdu. Izgleda da su svi ti ljudi ponovo povratili svoj ugled.

Datum: 2. april 2001.

Potpis: Fatima Šoše
/potpisano/

RADNA VERZIJA

POTVRDA SVJEDOKA

Svečano izjavljujem da mi je glasno pročitana na bosanskom jeziku i sadrži sve što sam rekla u razgovoru vođenom 2. aprila 2001. Izjavu sam dala dobrovoljno i svjesna sam da se može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991., kao i da mogu biti pozvana da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis: /potpisano/

Datum: 2. april 2001.

POTVRDA PREVODIOCA

Ja, doljepotpisana Mirza Lipovača, prevodilac, potvrđujem sljedeće:

- 1) Odgovarajuće sam kvalifikovana i ovlaštena od strane Sekretarijata Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. da prevodim sa bosanskog jezika na francuski jezik, kao i s francuskog na bosanski jezik.
- 2) Fatima Šoše mi je dala do znanja da govori i razumije bosanski jezik.
- 3) Gore navedenu izjavu sam usmeno prevela s francuskog na bosanski jezik u prisustvu Fatime Šoše koja je, po svemu sudeći, čula i razumjela prijevod ove izjave.
- 4) Fatima Šoše je potvrdila da su, po njezinom znanju i sjećanju, činjenice i ostalo navedeno u ovoj izjavi istinite onako kako sam ih prevela, što je potvrdila svojeručnim potpisom na za to predviđenom mjestu.

Datum: 2. april 2001.

Potpis: /potpisano/